

Aan:
Leden van de Statencommissie
Bestuur, Financiën en Economie

(i.a.a. de overige statencommissies)

Assen, 10 september 2007

Onderwerp: Toezicht Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

1. Inleiding

De Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) is opgericht om de inwoners van Drenthe van goed drinkwater te voorzien tegen maatschappelijk verantwoorde kosten. In het algemeen kan worden gesteld dat de WMD er in slaagt aan deze doelstelling te voldoen. In de Benchmark, waarin de waterleidingbedrijven wat betreft hun prestaties onderling worden vergeleken, scoort de WMD hoog.

Naast het invullen van haar primaire taak (het leveren van drinkwater in haar verzorgingsgebied) heeft de WMD een aantal (maatschappelijke) ondernemingen opgezet c.q. neemt ze deel in ondernemingen die niet direct gericht zijn op deze primaire taak. De kosten en baten van activiteiten die in de deelnemingen van de WMD plaatsvinden, worden niet in de Benchmark opgenomen. Hiermee ontbreekt de rol van de Benchmark als prestatieprikkel voor de deelnemingen. Dit betekent dat hier een zwaardere rol en verantwoordelijkheid is weggelegd voor de toezichthouders.

Een en ander is eerder verwoord in het in opdracht van de CDA-statenfractie opgestelde rapport over "Het ondernemende waterleidingbedrijf", waarover in de vergadering van de Statencommissie BFE op 19 oktober 2005 een discussie heeft plaatsgevonden. Op basis van dit rapport heeft de CDA-fractie destijds een aantal aanbevelingen geformuleerd die in hoofdlijnen zijn ondersteund door de andere fracties. Eén van deze aanbevelingen betreft het toezicht, waarover is gezegd dat in de Raad van Commissarissen (RvC) voldoende onafhankelijke leden zitting moeten nemen die in staat zijn om de ondernemingsactiviteiten van de WMD in binnen- en buitenland te beoordelen. Tevens is in genoemde commissievergadering door de betrokken gedeputeerde gesteld dat mede in relatie met de verdere ontwikkelingen van de WMD op termijn een nieuwe discussie nodig kan zijn over het toezicht, waarbij de discussie zich o.m. moet toespitsen op de positie van het college als aandeelhouder. Tot op heden heeft die discussie niet plaatsgevonden.

Het actuele gegeven dat het College van GS, vanwege het aflopen van de zittingstermijn van de heer Swierstra, een nieuw lid (tevens voorzitter) van de Raad van Commissarissen moet benoemen, vormt een goede aanleiding deze discussie thans te voeren.

2. Nota Bestuursfuncties

In de nota Bestuursfuncties (oktober 2001) wordt uitvoerig stilgestaan bij de verschillende commissariaten (NOM, WMD, GAE en Europark). Met betrekking tot de WMD is toen gesteld dat het

gaat om een vennootschap die tot doel heeft de zorg voor en de instandhouding van de (drink)watervoorziening in haar verzorgingsgebied. Alleen de provincie en de gemeenten in deze provincie kunnen aandeelhouder zijn. Naast een lid van GS wordt ook een drietal bestuurders uit de gelederen van de gemeenten benoemd als commissaris. Deze overheidscommissarissen benoemen vervolgens de overige leden van de RvC. GS hebben een lid van het college benoemd als lid (en tevens voorzitter) van de RvC omdat toen gesteld is dat hier sprake is van een functie uit hoofde van het ambt van gedeputeerde.

In de nota Bestuursfuncties wordt met betrekking tot de WMD vervolgens ook gesteld: (begin citaat) “dat de WMD een vennootschap is die vooral een publiek belang moet dienen. Evenals met andere nutsbedrijven het geval is geweest, ontwikkelt ook de WMD zich steeds meer in de richting van een bedrijf dat, niet alleen zelf maar ook via dochterondernemingen, marktgericht werkt. Belangentegenstellingen kunnen zich mede daardoor steeds vaker voor gaan doen, onder meer met milieu en landbouw. Tevens kunnen zich conflicterende situaties voordoen, bijvoorbeeld met betrekking tot vergunningverlening en handhaving, het bepalen van de hoogte van de waterbelasting en het doen van grondaankopen door de NV. Er is weliswaar sprake van een transparante besluitvormingsprocedure, maar het gevaar van ongewenste belangenverstrengeling is aanwezig. Bij de benoeming van een lid van het provinciaal bestuur als commissaris is op dit moment geen sprake van een situatie waarin sprake is van niet in één persoon verenigbare functies. Het is echter zaak de ontwikkelingen te blijven volgen en bij de volgende collegeperiode nadrukkelijk te bezien of de functie van commissaris kan blijven worden vervuld door een lid van GS. Eventueel kan gekozen worden voor een commissaris van buiten. Te zijner tijd zou hiernaar een nader onderzoek kunnen worden verricht. Bezien kan dan worden welke consequenties daaruit getrokken moeten worden.” (einde citaat).

3. Actuele positiebepaling toezichtfunctie

Bovenstaande positiebepaling en keuze zijn gebaseerd op de situatie anno 2001. De destijds in voorzichtige termen geformuleerde schets van mogelijke ontwikkelingen (meer marktwerking, mogelijke belangentegenstellingen, conflicterende situaties en ongewenste belangenverstrengeling) heeft geleid op de positie en het opereren van de WMD anno 2007 steeds meer aan actualiteit gewonnen.

De jaarverslagen van de WMD van de afgelopen jaren en het eerder aangehaalde rapport over “Het ondernemende waterleidingbedrijf” maken duidelijk dat de WMD zich heeft ontwikkeld van een vennootschap, die vooral een publiek belang moet dienen, tot een bedrijf dat niet alleen zelf maar ook via dochterbedrijven en deelnemingen in andere bedrijven steeds meer marktgericht is gaan werken (zonder overigens het publieke belang te verwaarlozen). Al of niet vanuit een perspectief van maatschappelijk ondernemen is de WMD ook financieel betrokken bij diverse ondernemingen die niet tot drinkwateractiviteiten in Drenthe gerekend kunnen worden.

Daarbij is en blijft de verantwoording van groot belang. De aandeelhouders van de WMD, de besturen van provincie en gemeenten, moeten richting de burger verantwoording afleggen. De zorg voor de politieke vertegenwoordiger is dat de burger niet te veel betaalt voor haar drinkwater en dat er niet te veel risico's worden genomen waardoor op termijn, als het misloopt met de onderneming, de kosten hoog oplopen en voor rekening van de burger komen.

Ook de onafhankelijkheid van de toezichthouders is belangrijk. De provincie en de gemeenten zijn toezichthouder én medeverantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de WMD. Daarom blijft het belangrijk dat de algemene besturen van provincie en gemeenten goed op de hoogte zijn en wel geïnformeerd kaders kunnen stellen, kunnen controleren en verantwoording kunnen afleggen aan de burger. De politieke verantwoording speelt ook daar waar de discussie over het maatschappelijk ondernemen sterk speelt en met name met betrekking tot de rol van het (onafhankelijk) toezicht daarop.

Wat betreft de onafhankelijkheid en de mogelijke belangentegenstelling c.q. -verstrengeling is bijvoorbeeld aan de orde de wens van het provinciaal bestuur om de door de provincie gemaakte aan grondwater gerelateerde kosten door te belasten en o.m. bij de WMD neer te leggen. In de praktijk blijkt dat dit “kostenverhaal” maar zeer gedeeltelijk is te realiseren. De provinciaal bestuurder die tegelijkertijd als lid van de RvC de bedrijfsbelangen van de WMD moet behartigen kan dan in een

lastige positie komen. Een hernieuwde positiebepaling van het toezicht van de provincie als aandeelhouder is daarom relevant. Meer concreet is aan de orde of de functie van commissaris kan blijven worden vervuld door een lid van GS.

4. Beoordeling

Gelet op de bedrijfsmatige ontwikkelingen van de WMD is de kans dat de door GS uit haar midden benoemde vertegenwoordiger in de RvC te maken krijgt met mogelijke belangentegenstellingen, conflicterende situaties en ongewenste belangenverstremming in de loop van de jaren toegenomen. Hoewel de WMD met betrekking tot haar activiteiten via haar website, de jaarverslagen, door de deelname aan de Benchmark en door de regelmatige presentaties aan de statencommissies voldoende transparantie biedt m.b.t. de bedrijfsvoering en geleverde prestaties, mag op geen enkele wijze tegenover derden de schijn van belangenverstremming worden gewekt. Daarom is het wenselijk de functie van het statutair door GS te benoemen lid (tevens voorzitter) van de RvC van de WMD voortaan te laten vervullen door een externe persoon.

5. Discussievraag

De CDA-statenfractie wil met de andere statenfracties van gedachten wisselen over de vraag of de ontwikkelingen van de WMD zodanig zijn dat een andere toezichtsrelatie wenselijk is en in het bijzonder bezien of de functie van commissaris kan blijven worden vervuld door een lid van GS.

Namens de CDA-fractie,
Henk Klaver.